

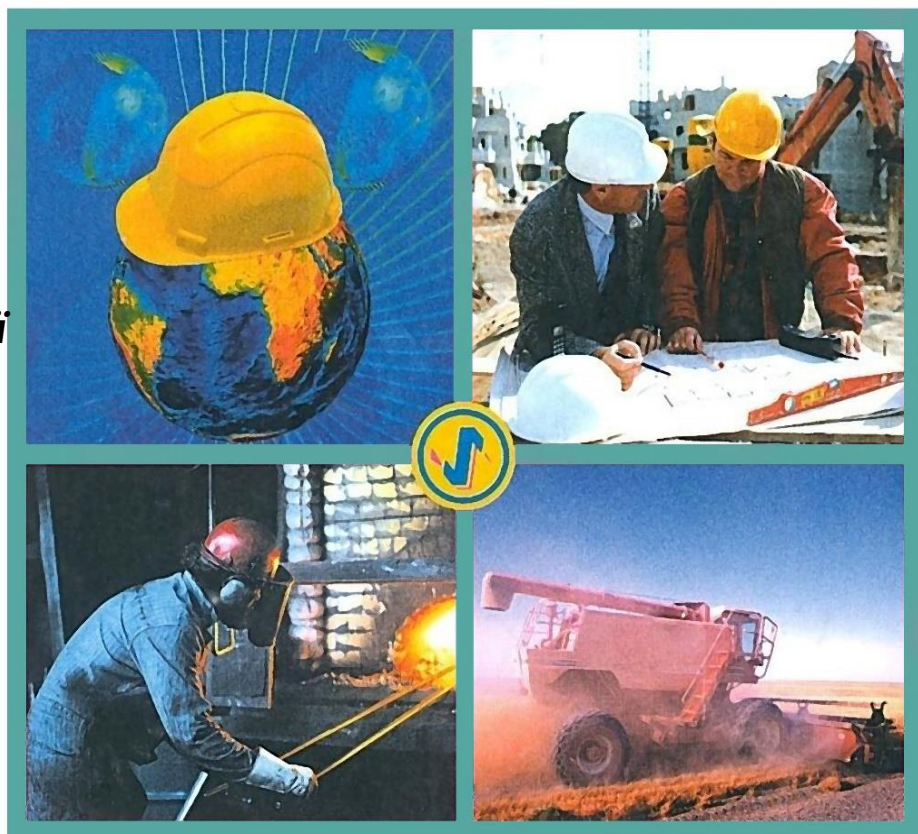
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УПРАВЛІННЯ ІНСПЕКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ПІВНІЧНО-СХІДНОГО МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ АКАДЕМІЇ НАУК
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ БЕЗПЕКИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ХОРОЛЬСЬКИЙ АГРОПРОМИСЛОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
БОЯРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
НАУКОВИЙ ЛІЦЕЙ №3 ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ СИСТЕМ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

**Матеріали
VIII Всеукраїнської
науково-практичної
Інтернет-конференції
23-24 березня
2023 року**

**Полтава
2023**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УПРАВЛІННЯ ІНСПЕКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ПІВНІЧНО-СХІДНОГО МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ АКАДЕМІЇ НАУК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
КІБЕРНЕТИКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ БЕЗПЕКИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БОЯРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
НАУКОВИЙ ЛІЦЕЙ №3 ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ СИСТЕМ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Матеріали
VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
23-24 березня 2023 року*

**Полтава
2023**

Інноваційні аспекти систем безпеки праці, цивільного захисту та захисту інтелектуальної власності: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції (Полтава, 23-24 березня 2023 р.) / ПДАУ: ред. кол., О.М. Костенко, Н.М. Опара, В.В. Дудник, О.У. Дрожчана. Полтава: ПДАУ, 2023. 232 с.

Рекомендовано до друку вченою радою інженерно-технологічного факультету Полтавського державного аграрного університету, протокол № 8 від 24.03.2023 р.

У збірці представлено матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за результатами досліджень інноваційних аспектів систем безпеки праці, цивільного захисту та захисту інтелектуальної власності.

Матеріали тез призначені для наукових співробітників, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти всіх рівнів підготовки, керівників і фахівців підприємств агропромислового комплексу.

Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних, а також відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори. Матеріали видані в авторській редакції.

Редакційна колегія: *Костенко О.М.*, доктор технічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ПДАУ; *Опара Н.М.*, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, професор кафедри механічної та електричної інженерії ПДАУ; *Дудник В.В.*, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри механічної та електричної інженерії; *Дрожчана О.У.*, старший викладач кафедри механічної та електричної інженерії ПДАУ.

© Автори тез, включені до збірника, 2023
© Полтавський державний аграрний університет, 2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «БЕЗПЕКА ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ»

<i>Абракітов В. Е., Кияс Ю. Г., Шумакова В. О.</i> КАРТОГРАФУВАННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ РИЗИКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАСОБАМИ ГІС	10
<i>Білоус А.О., Дрожжана О.У.</i> МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ	13
<i>Близнюк М. М., Терентьєва О. О.,</i> РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ	16
<i>Бурмінова М. В., Дрожжана О. У</i> ХАРЧОВІ ОТРУЄННЯ, ЇХ ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ПРОФІЛАКТИКА	21
<i>Ворожбіян М.І., Іващенко М.Ю.</i> ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНВАЛІДІВ, ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	24
<i>Гаген О.С., Дрожжана О.У.</i> КУЛЬТУРА БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	28
<i>Дрожжана О.У.</i> ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА З ОХОРОНИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	31
<i>Дрожжана О.У., Жидок В.В.</i> ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА НЕЇ	34
<i>Дударь Н.І.</i> ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ ПРИ ОБРУШЕННІ БУДІВЕЛЬ В НАСЛІДОК ВИБУХІВ ТА ЗЕМЛЕТРУСІВ	36
<i>Закревський А.О., Дрожжана О.У.</i> АДАПТАЦІЯ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ РЕЗЕРВИ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ	39
<i>Заплатинський В.М.</i> ВОЄННІ НЕБЕЗПЕКИ АГРОВИРОБНИЦТВА	41
<i>Іванілов В.В., Дрожжана О.У.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОСНОВИ БІОБЕЗПЕКИ ПРИ РОБОТІ ЗІ ЗБУДНИКАМИ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ У ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ	44

Іванов С.Є., Дрожжана О.У., БЕЗПЕЧНІСТЬ ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ ТА ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ	47
Кармазін В.М. ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ НЕБЕЗПЕК, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ВИРОБНИЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ	50
Кармазін В.М. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ОСНОВІ ДЕРЖАВНИХ І МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ	53
Кондель В. М., Ланіна М. Ю. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ ТА ЗДОРОВ'ЯМ НА РОБОТІ	55
Костенко О.М., Опара Н.М. ПРОБЛЕМА ДИТЯЧИХ СУЇЦИДІВ В УКРАЇНІ	60
Кудря О.В., Хоменко Л.Г. СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «БЕЗПЕКОЗНАВСТВО» ДЛЯ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	65
Льорчик І.О., Дрожжана О.У. РОЛЬ МАРКЕТИНГУ В БЕЗПЕЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	68
Ляшенко С.В., Ляшенко С.С. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ З МАШИНОЮ ДЛЯ ПОДРІБНЕННЯ ГІЛОК ДЕРЕВ	70
Морозова П. І., Дрожжана О.У. НЕБЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ УРБАНІЗОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	76
Опара Н.М., Гаркуль В.В. РОСІЙСЬКА ВІЙНА ЗАГОСТРИЛА ЕНЕРГЕТИЧНУ КРИЗУ В КРАЇНІ	80
Опара Н.М., Дударь Н.І. ДОМАШНЄ НАСИЛЛЯ – ОДНА З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ	85
Орловський І. В., Терещенко І.О. НАРКОТИКИ ТА НАРКОМАНІЯ	87
Панченко К. В., Бараболя О.В., ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НА БОРОШНОМЕЛЬНОМУ ЗАВОДІ	88

Петраш О.В., Боровик О.Ю., Россулов Б.Д. АНАЛІЗ ШКІДЛИВИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ ПРИ РОБОТІ БУРОЗМІШУВАЛЬНОЇ УСТАНОВКИ НА ОБ'ЄКТАХ АПК	89
Пікуль С. В., Дрожжана О. У. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД	92
Поліщук І.А. БЕЗПЕКОВІ ЗАХОДИ ПРИ ОБРОБЦІ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У ШВЕЙНИХ МАЙСТЕРНЯХ	94
Проценко Т.В. ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ З ОБСЛУГОВУЮЧИХ ВИДІВ ПРАЦІ	96
Семенкова А.О., Дрожжана О.У. ПРОФЕСІЙНИЙ СТРЕС	99
Семенов А.О., Супрович О.С. НЕБЕЗПЕКА ФОТОБІОЛОГІЧНОЇ ДІЇ УЛЬТРАФІОЛЕТОВОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА БІОЛОГІЧНІ ОБ'ЄКТИ ТА ЖИВІ ОРГАНІЗМИ	103
Сорочинська О.Л. ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕБЕЗПЕК, ОЦІНКА ТА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМИ РИЗИКАМИ В ГАЛУЗІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	106
Хоменко Л.Г., Редькович М. БЕЗПЕКА ДІТЕЙ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ	111
<u>СЕКЦІЯ «НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ»</u>	
Благодарь К.С. БЕЗПЕКА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ХІМІЧНА ТА РАДІАЦІЙНА ЗАГРОЗИ	113
Бондаренко В. П. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИЖИВАННЯ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	117

Горулько Л. І., Дрожжана О. У. ВЛИВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛЮДИНИ	121
Ковтун Л.А., Дрожжана О. У. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, ЗАХОДИ ЩОДО ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ	123
Лимаренко В.В., Дудник В.В. ПРОТИМІННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	126
Мартищенко Є.О., Дудник В.В. МІННА БЕЗПЕКА. ЩО ПОВИНЕН ЗНАТИ КОЖЕН	129
М'якота О.Г. ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	131
Опара Н.М., Біловод І.В. ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКІВ І ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ВІД ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ	135
Тристан Д. В. МОНІТОРИНГ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ	139
Уряднікова І.В., Хоружий В.П. ВІЙНА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАДІЙНІСТЬ РОБОТИ СИСТЕМ ВОДОПОСТАЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ РІШЕННЯ	142
<u>СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДОВКІЛЛЯ»</u>	
Коваленко Н. П., Поспєлова Г. Д., Нечипоренко Н. І., Шерстюк О. Л. КОНТРАФАКТНІ ПЕСТИЦИДИ: ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ТА НАСЛІДКИ ЗАСТОСУВАННЯ	145
Короткова І.В., Чайка Т.О. НАСЛІДКИ БОЙОВИХ ДІЙ ЩОДО СТАНУ ТА ВЛАСТИВОСТЕЙ ГРУНТІВ	147
Ромаш Д.В., Дрожжана О.У. ВІЙНА ЯК ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА	151
Семеніхіна В. В. ОЦІНКА ДОСТАТНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА СОЦІО-ЕКОЛОГІЧНИМИ СКЛАДОВИМИ	153

3. Проект Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1d23af02-a0ec-4458-9d88-2e4c9df8669f&title=ProektZakonuUkrainiproBezpekuTaZdoroviaPratsivnikivNaRoboti> (дата звернення – 22.03.2023 р.).

4. Системний підхід до БЗР. Системи управління безпекою і здоров'ям на роботі. Стандарт ISO 45001:2018. CANADIAN SAFETY INSTITUTE, Calgary, Canada. Tonia Sulkhova, M.Sc., CRSP, CSP, GradIOSH. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_868468.pdf (дата звернення – 2.03.2023р.).

5. Технічні вебіари для України «Компетенції з безпеки і здоров'я на роботі. Базовий курс». URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/seminar/webinar/tehnichni-vebinari-dla-ukraini-kompetencii-z-bezpeki-i-zdorova-na-roboti-bazovij-kurs> (дата звернення – 22.03.2023 р.).

ПРОБЛЕМА ДИТЯЧИХ СУЇЦИДІВ В УКРАЇНІ

*Костенко О.М., доктор технічних наук, професор,
професор кафедри механічної та електричної інженерії
Опара Н.М., кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
професор кафедри механічної та електричної інженерії
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава*

Всесвітній день психічного здоров'я (World Mental Health Day) відмічається у всьому світі 10 вересня. Всесвітня федерація психічного здоров'я визначила цю дату в 1992 році.

Щороку в світі відбувається приблизно 800 тисяч самогубств. Кожні сорок секунд – чергове самогубство. На кожний зафіксований суїцид у світі в середньому фіксують 25 спроб самогубства. На сьогодні з 183 країн, що входять до ВООЗ, прийнята на державному рівні програма попередження суїцидів є тільки у 38 (приблизно в кожній 5-ї).

ВООЗ закликає усі країни включити в свої національні програми освіти і охорони здоров'я перевірені стратегії по попередженню самогубств.

Щорічно в Україні здійснюють самогубство більше 100 дітей. Це у рази менше, чим кількість суїцидів серед дорослих, і значно нижче, ніж у інших країнах.

Але ці дані, вірогідні, неточні, оскільки часто суїциди серед підлітків класифікують, як нещасні випадки. До того ж експерти говорять про тисячі нездійснених спроб звести рахунки з життям серед дітей.

Діти можуть досить тривало виношувати ідеї про самогубство, пояснюють психологи. Власне тому важливо, щоб батьки звертали увагу на психічний стан своїх дітей і своєчасно встигали реагувати на можливі проблеми.

Перелистуючи стрічки сайтів новин, здається, що в країні все більше випадків суїцидів серед молоді. За офіційною статистикою Україна в цьому плані далеко не самий невдалий приклад.

Дитячі суїциди в Україні, порівняно з самогубством дорослих, складають, здавалось би, мізерну частину – біля або навіть менше 2% від загальної кількості випадків. Але проблема ще і в тому, що спроб суїциду – тисячі і, як пояснюють психологи, часто проблеми дітей, що замислюють накласти на себе руки, залишаються непоміченими оточуючими, рівно як і самі наміри здійснити самогубства. Нездійснених спроб покінчити життя серед дітей – не менше 2,5 тисяч у рік.

В Україні відбувається 100- 150 випадків самогубств серед дітей щорічно. Притому, що кількість дітей у нас становить 16% від населення. Але тенденції зросту суїцидів не має. Кількість дитячих самогубств у співвідношенні на 100 тисяч дітей у нас у чотири рази менше, ніж у США.

На думку експертів в даному випадку необхідно розділяти психологічну епідемію і реальну проблему. Існує велика проблема у тому, що на кожний реалізований суїцид припадає 20 спроб, які провалилися.

Експерти допускають, що офіційні дані про суїциди можуть не завжди співпадати з реальними, адже нерідко правоохоронні органи відносять самогубства до нещасних випадків.

Як показує світова статистика, мотиви 20% самогубств залишаються невідомими. В 5% випадків самогубство здійснюється спонтанно, таким чином воно непередбачене.

За даними Єдиного досудового реєстру досудових реєстрів у 2017 році в Україні було зафіксовано 166 самогубств, здійснених підлітками, в 2018 – 97, в 2019 – 111, в 2020 – 123. Станом на 1.06.2021р. – 148. Хлопчиків серед загиблих вдвічі більше ніж дівчаток. Це пов'язують з розвитком «груп смерті» в соціальних мережах. В цілому в цих пабліках було майже 35 тисяч підлітків з України.

Вперше небезпечні «ігри» в Інтернеті зафіксували в 2016 році у російській федерації. Ще у 2016-2017 роках у пресі багато говорили про масове розповсюдження так званих груп смерті в соціальній мережі «В контакте», що потрапила під антиросійські санкції. В Національній поліції України говорять, що зараз ці «челенжі» знов у моді серед дітей. Інформації і досліджень, чи призводять до підліткових самогубств соціальні мережі чи групи в Інтернеті – не має.

На думку психологів ці групи можуть бути тригером для тих проблем, які існують серед підлітків. Фахівці вважають, що на сьогодні епідемії дитячих самогубств в Україні не має. Більше того, її не було навіть при двох хвилях груп смерті у соціальних мережах. Ще в 2017 році голова Національної поліції Сергій Князев запевняв, що груп смерті в Україні не стало після того, як силовики заблокували більше тисячі подібних сторінок у соцмережах.

Слідчим управлінням Національної поліції України було прозвітовано про виявлення понад 400 підліткових груп, сотні з них були заблоковані.

Серед причин підліткових самогубств – сварки з батьками, доведення дітей до самогубства через соціальні мережі, булінг – знущання і цькування з боку однокласників або інших учасників освітнього процесу, нерозділене кохання, розлучення батьків. Серед молоді у віці 15-30 років це друга поширена причина після дорожньо-транспортних пригод.

В Україні приблизно 3,5 тисячі дітей знаходяться на обліку з приводу вживання алкогольних і психоактивних речовин. Серед українських підлітків 13-15 років палять близько 63%, досвід вживання алкоголю мають – 90%, а наркотичних речовин – до 40% підлітків.

Спеціалісти замітили, що з кожним роком все більше дітей – представників цифрового покоління, страждає на розлади уваги, втрату пам'яті, низький рівень самооцінки, когнітивні порушення, пригніченість та депресію, яка досить часто закінчується трагедією.

До усіх цих проблем додалися проблеми з внутрішньо переміщеними особами, батьками, рідними і знайомими підлітків, які є учасниками антитерористичної операції (АТО), операції об'єднаних сил (ООС), російсько-української війни.

Згідно статистичних даних підліткових самогубств найбільш сумні цифри у Кіровоградській, Сумській, Херсонській областях. Найнижчі показники у Івано-Франківській та Закарпатській, що пов'язано з релігійністю Західної України.

На думку психологів потенційно діти до суїциду не схильні. У них в першу чергу спрацьовують механізми біологічного та психологічного захисту. Але є категорія дітей, які дорослішають – підлітки. Серед них це явище зустрічається. Мотиви, такі ж як і у дорослих. Це життєва, так звана побутова криза. Вона може бути у різних сферах. Як правило, це міжособистісні відносини. Єдине, що не характерно для підлітків – самогубство що уникнути страждань від хвороби.

До суїциду більш схильні підлітки, що пережили конфлікт, стихійне лихо, насилля, жорстке поводження, дискримінацію, фінансові проблеми, розрив відносин, хронічний біль, або хворобу.

Виділяють два типи самогубств:

1. Імпульсивне, яке здійснюється у стані афекту, під дією дуже сильні емоції.
2. Сплановане самогубство, яке стає результатом поглиблення суїцидальної тенденції.

Мотив підліткових самогубств може бути досить різним. У суїциду не має однієї причини, а це стає результатом сукупності причин і обставин. Будь-яка проблема, яка переживається як не вирішена, може запустити ланцюг суїцидальної тенденції, але і розірвати цей ланцюг можливо на будь-якому етапі, чим раніше – тим менше для цього вимагається зусиль.

Суїцид – це не лише індивідуальне рішення позбавити себе життя, це біда усього суспільства, як соціального середовища, яке не розпізнало своєчасно ризик і не зупинило своєчасно наростання у людини суїцидальних тенденцій, а це можливо.

Статистика з самогубств показує, що зараз в країні, особливо на рівні шкіл, необхідно впроваджувати програми серед профілактики суїцидів серед підлітків. Треба навчити вчителів, як працювати з підлітками з цим серйозним явищем. Проста бесіда з підлітком може попередити його можливість здійснення суїциду або спричинення собі шкоди. Зовнішня своєчасна допомога рятує життя дитини.

Профілактика повинна бути спрямована на підвищення здібності вирішувати проблеми, розвиток різноманітних стратегій оволодіння (копінг – стратегії) і на розвиток саморегуляції, позитивного відношення до життя. Батьки повинні звертати увагу на оточення дитини – підлітка. Адже доброзичливе середовище однолітків – це важлива складова психологічного благополуччя. Якщо такого середовища не вистачає, треба допомогти дитині знайти друзів, організувати інші контакти – гуртки, секції, студії, МАН, різноманітні проекти, в тому числі і в волонтерські.

Батьки повинні навчити дитину:

1. Як регулювати свої емоції і потреби самостійно, а не з допомогою інших людей.
2. Як забезпечити себе і свої потреби самостійно, не з допомогою інших людей.
3. Як реалізуватися у соціумі самостійно, а не з допомогою інших людей.

Самогубство часто здійснюють діти з родин, де з ними проводили мало часу, де спілкування будувалось на очікуванні, завданнях, вимогах, знецінюванні почуттів та переживань дитини. А також там, де відбувалося насилля.

В житті дитини є два важливих періоди, коли вона осмислює смерть і зустрічається з відчуттям страху, тривоги і жаху в цій темі, - в 6 років і в підлітковому віці.

У ранньому віці дитина зустрічається з кінцевістю світу, переживає перші втрати, втрачає близьких, задає питання про свою значущість. В ці періоди батькам вкрай важливо не залишати дитину сам на сам зі своїми думками і відчуттями, а навпаки, відкрито, але м'яко говорити про цю непросту тему і вчити ділитися відчуттями.

Приблизно у 6 років дитина починає «від'єднуватися» від батьків, контактувати зі світом і іншими людьми, помічати зміни у собі і інших, втрачати і боятися втратити батьків. У дитини виникають жахи, пов'язані з небезпечністю світу: вбивства, пожежі, крадіжки, хвороби, катастрофи. Вона згадує, хто з родичів помер, починає боятися, що з батьками чи з нею щось трапиться. Всерйоз думає над тим, що таке кінцевість світу.

Не всі батьки і педагоги знають, що перші депресивні епізоди у сучасних дітей трапляються вже у віці 6-7 років.

В цілому до 6 років у випадку смерті дитини не кваліфікують, а розглядають як нещасний випадок. Особливо високі значення смертності серед хлопчиків – вони обирають більш летальні випадки.

Якщо в розмові з підлітком варто говорити про смерть відверто і відкрито, то з дитиною шести років про смерть варто говорити мовою метафор.

Наприклад, через казку, міфи або легенди. В такому віці простіше зрозуміти проблему через історію, через третього героя.

Зрозуміти, що таке смерть, дитині необхідно так же, як і зрозуміти все інше в оточуючому світі. Значна частина тих дітей, які здійснювали спробу суїциду, робили це через ізоляцію, нездатність виразити і отримати підтримку від друзів, близьких і, звісно, батьків. Працювати треба не тільки з потенційними самогубцями, але і з батьками. На жаль, тенденція відчуження поколінь сьогодні заглиблюється, і з цим ніхто не працює. А це створює багато соціальних проблем: від цькування до самогубств.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) серед основних причин самогубств – систематичні і сильні складності в повсякденному житті. Наприклад, хвороби або насилля, втрата близької людини.

Підлітки можуть частіше йти до суїциду через причини, що здаються банальними. В силу вікових психологічних змін вони часто сприймають все як чорне і біле, без напівтонів.

Ще у 2018 році бувшою в.о. Міністра охорони здоров'я Уляною Супрун було ініційовано створення проєкту «Лінія життя. Україна». Це національна гаряча лінія, яка працює 24 години на добу і 7 діб на тиждень, надаючи допомогу в особливо гострих психологічних ситуаціях і допомагаючи уникнути суїциду.

Крім того в Україні працюють локальні гарячі лінії допомоги. Але далеко не усі діти готові обговорювати свої проблеми з ким-то по телефону. Тому психологи радять батькам більше спілкуватися з дітьми, щоб своєчасно виявити проблему і у випадку необхідності своєчасно звертатися до психолога.

Насторожити батьків дитини-підлітка повинно, як не диво, її надмірний спокій. Якщо дитина забігає у свою кімнату, швидко закриває двері, але при цьому говорить: «У мене все добре», - це серйозний привід для неспокою. В силу змін, що властиві віку, підліток рідше прислухається до батьків, а частіше – до однолітків. В такому випадку батькам підлітка вже складно боротися за авторитет дитини, і якщо їх син або донька зовсім не слухає, психологи радять заручитися допомогою тих, кому дитина сама довіряє: родичу, другу або психологу. А самим батькам – відмовитися від повсюдного контролю і спокійно досліджувати, чим живе дитина, проявити турботу, організувати спільне проведення часу замість висловлення повчань.

Список використаних джерел

1. Суїциди дітей та підлітків: як запобігти трагедії?
URL: <https://osvita.in/ua/suicidi-ditej-ta-pidlitkiv-jak-zapobigti-tragedii/>
2. Аймедов К. В. Дослідження особистісних характеристик підлітків, схильних до аутоагресивної поведінки. *Архів психіатрії*. 2014. Т.20, № 2. С.100- 102.
3. Осадча Н. О. Соціальна тривога як чинник дитячої самотності. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2015. №4. С. 90-100.
4. Федосєєва І. В. Вікові особливості суїцидальної поведінки підлітків. *Молодий вчений*, №1. 2016. с. 161.